

NARODNI DNEVNIK

Neodvisen političen list.

Izhaja vsak dan popoldne.

Mesečna naročnina:

V Ljubljani in po pošti Din 16, inozemstvo Din 25.

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon 213.

Upravišтво: Marijin trg 8. — Telefon 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnimim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.633.

Zavihajte rokave!

Solska mladina se je razpršila na počitnice, profesorje mori dolgočasje in Ljubljana je zopet prazna. Kakor da je kuga šla mimo in se je dotaknila.

Počitnice! Rezervoar idiličnih spominov nas samih in doraščajočih in križpot ne le onih, ki se bodo morali definitivno odločiti za izvesten življenjski poklic temveč tudi za celoto narodove usode in socijografično nosnost države.

Je li politična življenjazmožnost zares le učinek pravilne socijalno-gospodarske organizacije, narodovih slojev, ni dolgo dvomiti, kam naj se usmerja energije mladih ljudi, ki letno dovršujejo ali vstopajo v šole. Ni ravno že tako rožnat naš položaj v pestri politični konfiguraciji Srednje Evrope. Na dveh straneh mejimo na kapitalistično, industrijsko in komercialno izoborn organizirane sosesde, ki smatrajo naše kraje za svoje kolonijsko ozemlje, na ostalih dveh straneh preže na naše slabosti gospodarski konkurenije. Šmo mlada država, brez zadostnih kapitalnih in ljudskih rezerv, naše vezi s svetovnim gospodarstvom so še picke, kratke, brez sistema. Vse je še pridobiti, zorganizirati.

In ali moremo reči, da se hierarhija socijalnih slojev ureja pri nas po časovnim zahtevam primernih vidikov in da se številčno razmerje med glavnimi sloji razvija po onem koristnostnem koefficientu, ki je dan po sedanjem našem gospodarskem položaju? To so vprašanja, na katera ni čuti statistično podprtih odgovorov. Vsega uvaževanja vredni glasovi pravijo, da gojimo vse preveč intelektualno kulturo na škodo gmojnega napredka, da trpimo na inflaciji akademskih poklicev. Ako se spomnimo le na izvajanje, pravilneje rečeno neizvajanje raznih odredb, ki jih je doslej izdalo trgovinsko ministrstvo glede sprejemanja domačih pridobitno-strokovnih sil, ako beremo baš sedaj šolske statistike teh mnogopremnogih gimnazij in podobnih zavodov in če se spomnimo še na brezposelnost, ki narašča v razumniških krogih, se nam vsiljuje domneva, da nam grozi nadprodukcija humanistično vzgojene inteligence. Gotovo ni smatrati za zdrav pojav, ako se za mesto pisarniškega pomočnika, za katero se zahtevajo 4 nižji srednješolski razredi, zglašita med mnogimi maturanti še celo dva doktorja, kakor ni zdravo znamenje, da sili še vedno toliko nadarjenih ljudi v državno službo. Vrednost humanističnega zvanja se določa tudi pri nas po zakonu ponudbe in povpraševanja in ako zaznamujemo v tem ožiru prebitke, gredo ti na račun naše gospodarske osamosvojitve. Nismo še v stanju, da bi eksploatirali odlično inteligenco, notranji kolonizaciji pa se stavijo nacionalno sicer ne preveč častne, toda psihološko umevne zapreke na pot.

Aktsijom bližnje bodočnosti je, da pojde glavni delež narodovega dohodka onim slojem, ki so zaposleni v pridobivanju in množenju gmojnih dobrin, kakor je tudi samoumevno, da bo v sriditi tekmi za mednarodne trge in gospodarski obrambi zmagal tisti narod, ki bo najhitreje napredoval v produkciji, ki bo gospodaril najmarljivejše z ljudskim delom, ki bo najprej stlačil notranje cene blizu k meji donosnostnega minuma, ki si bo najprej zasigural urejene finance in zdravo razmerje med potrošnjo in proizvodnjo. Le na tej podlagi morejo najti potem tudi kulturne, nacionalne in državopolitične težnje organično in trajno obliko.

Bodoče usode narodov zorijo v cikličnih dogodkih sirove vsakdanjosti. K njim spada tudi vsakoletni poklicni izbor srednje- in visokošolske mladine. Ali se bo zopet pretežna večina odločila za gojitve onih livad, koder uspevajo grške korenine, latinska debla in podobne formalne rastline, ali se bo podalo dosti svežih sil na težavnejša polja osebne iniciative in večjega rizika? Upajmo, da se zgodi to poslednje. Naša bodočnost leži zaenkrat bolj na pšeninih poljih, v plavžih in na jadranskih vodah nego v razmnoževanju inteligenčnih užikov, ki nimajo pravega zmisla brez trdne gmojne podlage.

Seja ministrskega sveta.

Beograd, 4. julija. Danes dopoldne je bila pod predsedstvom Marka Tričkovića plenarna seja vlade. Na seji so razpravljali v prvi vrsti o zunanjepolitičnem položaju. Ministrski komitet za zunanjo politiko je podal o situaciji zelo obširen referat, ker je na svojih prejšnjih sejah poročilo že podrobno pripravil. Govorilo se je o konferenci Male antante v Pragi in o instrukcijah, po katerih bo postopal zunanji minister dr. Ninčić. Ravno tako so govorili o medzavezniški konferenci v Londonu. Podrobne instrukcije za našega delegata na tej konferenci, poslanika Gavrilovića pa bodo izdelane šele po povratku Pašića.

Nazadnje so pretresali poslednji incident na italijanski meji. Vlada še ni dobila službenega poročila o ponovnem napadu na našo komisijo ki je odšla na lice mesta pri Sorici, da preišče incident. Poluradne vesti pravijo, da ni nihče ranjen, ali da so Italijani izstrelili do 20 streliv. Vlada je po dolgi in izčrpani diskusiji sklenila, da počaka še nekaj časa in da Mussoliniju časa, da se oprostí in bo šele tedaj sklepala o našem nadaljnjem postopanju.

Razburjenost radi italijanskih ubojev.

Beograd, 4. julija. Povodom vesti o večeršnjem incidentu na italijanski meji protestira ves tisk proti postopanju Italijanov. O tem incidentu pravi časopisje, da je bila to odkrita provokacija italijanskih oblasti in da to niso več incidenti, temveč uboji. Celovladno časopisje krivi italijanske oblasti in smatra, da bo imel incident večje posledice, tudi če bi skušala vlada to stvar potlačiti. Samostojni demokrati v vladi ne dopuste, da bi se stvar potlačila, ker je očividno umešana tudi službena Italija in se je zgodila cela stvar po odredbi višjih oblasti.

Politična situacija nespremenjena.

Beograd, 4. julija. Politična situacija v Beogradu je še vedno v znamenju pričakovanja in nejasnosti radi tega, ker ni vesti o rezultatu misije g. Pašića na Bledu. Situacija bo ostala nespremenjena, tem bolj, ker je bila seja šefov opozicijskega bloka odložena. Beograjska javnost je zelo razburjena radi incidenta na italijanski meji.

Beograd, 4. julija. Iz vladnih krogov se najenergičnejše demantirajo vse vesti, da je na Bledu situacija za Pašića in radikale nepovoljna. Izjavlja-

jo, da postopa Pašić na Bledu popolnoma tako, kakor se je bil že poprej odločil, da bo ravnal. Naglasil je kralju potrebo volilne vlade, potem pa čaka, da kralj sam še enkrat prouči položaj in da se potem odloči.

Beograd, 4. julija. Iz vladnih krogov se demantirajo vesti, da prideta kralj in Pašić skupaj v Beograd. Trdijo, da kralj še ostane na Bledu, Pašić pa se bo skoro vrnil. Nade opozicije, da bo kralj nadaljeval konzultacije, označujejo vladni krogi kot popolnoma neupravičene.

Seja šefov opoz. bloka preložena.

Beograd, 4. julija. Iz vodstva opozic. bloka v Beogradu javljajo, da je odložen sestanek šefov opozicijskega bloka po sinočnjem telegramskega sporazumu med Davidovićem, Spahom in Korošcem. Korošec dela na tem, da pride v Beograd zajedno s kraljem okrog 15. t. m. Opozicija se nadeja preokreta situacije po avdienci Korošca pri kralju v času, ko je Pašić zahteval a ne dobil mandat za volilno vladu. Opozicija pričakuje, da ne bo s Pašićevo volilno vladu ničesar, če pride kralj v Beograd in se delajo ponovno kombinacije s koncentracijsko vladu.

SEJA RADIKALNEGA GLAVNEGA ODBORA.

Beograd, 4. julija. Danes dopoldne je bila do 12. ure seja izvrševalnega glavnega odbora radikalne stranke. Na tej seji so bili delegati iz notranjosti. Seja je važna radi strankinih vprašanj in radi volilne kampanje. Predloženi je bilo mnogo predstavk iz naroda proti izvestnim strankarskim organizacijam in proti delovanju oblasti. Izvrševalni odbor bo proučil vse predstavke in pritožbe in skrbel, da se rešijo pravočasno, še predno nastopi volilna vlada. Delo se bo nadaljevalo in bo trajalo več dni. Dela se tudi na sestavljanju skupnih kandidatnih list v prečanskih krajih med radikali in samostojnimi demokrati.

SEJA DEMOKRATSKEGA GLAVNEGA ODBORA.

Beograd, 4. julija. Glavni odbor demokratske stranke je danes konferiral. Plenarna seja bo jutri popoldne in v nedeljo. Prekinjenje se je izvršilo radi tega, ker so pričakovali seja opozicijskega bloka. Danes pa je bilo poslanecem sporočeno, da morejo oditi zopet na volilno agitacijo, ker seja bloka ne bo pred 15. julijem.

Pa naj ste se odločili, mladi možje, že za karkoli, le energično k veslom; zavihajte si rokave in gradite usodo sebi in narodu.

Nove kombinacije opoz. tiska.

Beograd, 4. julija. Opozicija razpravlja v svojem časopisju zopet o novi kombinaciji za izhod iz današnje krize. Po tej kombinaciji bi se stvorila koalicijska med klerikali in radikali z Ljubo Jovanovićem na čelu, ako bi ne uspeala akcija za takojšnjo sestavo-koncentracijske vlade. Taka koalicijska vlada bi reševala samo najnujnejše posledice, podpirale pa bi jo vse skupine opozicijskega bloka. Meseca oktobra bi pričela intenzivna pogajanja za sestavo koncentracijske vlade. Radikalni krogi smatrajo, da je taka kombinacija, kakor tudi kombinacija o koncentracijski in nevtralni vladi nemogoča.

SKLEPI GLAVNEGA ODBORA DEMOKRATOV.

Beograd, 4. julija. Včeraj se je vršila seja glavnega odbora demokratske stranke. Sklenjeno je bilo, da se pošlje dne 13. julija odposlanstvo v Delnice, da položi venec na grob pokojnega Draškovića. Nadalje je bilo sklenjeno, da se obtoži pred narodno skupščino notranji minister dr. Sršić radi slučajne izgonu poslanca Šumenkovića iz ohridskega okruga; bitoljski veliki župan, srezki načelnik in pisar pa bodo obtoženi pred rednim sodiščem. Poleg tega je bilo sklenjeno, da se predloži vladi akt, v katerem se zahteva, da naj se preneha z organiziranjem omladinskih čet, ki ga vodi Puniša Račić in ki služijo samo za razganjanje strankarskih zborovanj. V slučaju, da bi vlada ne hotela teh organizacij razgnati, bodo organizirali demokrati za proti akcijo ravno take organizacije.

SESTANEK ZEMLJORADNIKOV.

Beograd, 4. julija. Zemljoradniški poslanci, ki so v Beogradu, so imeli tekmo večerajšnjega dneva konferenco v pričakovanju prihoda svojih tovarišev. Po prihodu vseh poslancev se bo vršila plenarna seja z glavnim odborom, na kateri se bo sklepalo o nadaljnji akciji proti sedanjemu režimu.

Naročajte
„Narodni Dnevnik“!

Piccolo o incidentu.

Trst, 4. julija. Današnji »Piccolo«, ki ima, kakor izgleda, informacije z goriske podprefektore, prinaša o incidentu na italijansko-jugoslovanski meji naslednjo verzijo:

»Trije italijanski finančni stražniki so opazili dva jugoslovanska finančna stražnika v spremstvu enega civilista, kako so prekorali italijansko mejo. Italijanski finančni stražniki so pozvali jugoslovanske, naj se ustavijo, toda jugoslovanski stražniki so odgovorili s strelji. Italijanski stražniki so nato v sa-

moobrambi streljali na jugoslovanske in pri tem je bil zadet en jugoslovanski stražnik, ki se je zgrudil. Usoda drugega ni znana. Civilist je zbežal v planine. Goriški kvestor se je takoj podal na lice mesta, da ugotovi dejanski stan.

»Piccolo della Sera« poroča iz Postojne, da je bil v Ljubljani napaden konzularni zastopnik De Comelli. Sicer se ta vest še ne potrjuje. Zelo značilno je, da ni prinesla poluradna Stefani dosej: še nikakega poročila o incidentu.

Nove zahteve italijanske opozicije.

Rim, 4. julija. Zamenjava novih državnih podtajnikov ni stališča opozicije prav nič spremenila. Nasprotno, »Mondo« trdi, da je imenovanje novih državnih podtajnikov nezakonito, ker bi moral nove državne podtajnike predlagati ministrski svet in ne Mussolini. Sinoči so se sestrili nekateri člani opozicije. Na seji je bil sprejet predlog, ki pravi, da je bilo stališče opozicije v izjavi na sestanku 27. junija dovolj jasno začrtano in da opozicija vztraja pri tedanjih zahtevah. Opozicija je tedaj izjavila, da se ne povrne v zbornico, dokler ne pride na krmilo vlada, ki bi vzpostavila zakonitost. Opozicija je dalje zahtevala razpust prostovoljne milice. Zelo živahno komentiranje je vzbudilo Mussolinijevo sporočilo vrhovnemu poveljstvu prostovoljne milice, da bo milica prisegla kralju še tekom tega meseca. Fašistom prijazni »Giornale d'Italia« se boji, da bo ostalo le pri pri-segi in da se ne priključi vojski.

Rim, 4. julija. »Giornale d'Italia« zahteva takojšnjo odstranitev vrhovnega poveljnika prostovoljne milice generala De Bono, ki je bil pri preiskavi umora Matteottija kompromitiran. Današnji »Messaggero«, ki je navadno zelo dobro informiran, poroča, da bo milica prisegla v nedeljo, dne 20. t. m. Opozicija meni, da bo zbiranje fašistovskih čet, s katerimi je združena prisega, Mussoliniju zato, da pokaže moč svoje armade. Nova reorganizacija fašistovske stranke se pripravlja na zborovanju narodnega fašistovskega sveta, ki se bo vršilo bržkone 27. julija. Na zborovanju bodo predvsem razpravljali o reorganizaciji stranke. Mussolini bo imel važen govor.

Rim, 4. julija. Predsednik zbornice Rocco se je danes podal k ministrskemu predsedniku, da se posvetuje o položaju. Z ministrskim predsednikom sta se sporazumela, da se zbornica sklucše šele prve dni novembra.

ITALIJANSKI POSLANIK PRI NINČIĆU.

Beograd, 4. julija. Ob 12.10 je posetil našega ministra za zunanje zadeve italijanski odpravnik poslov Sola. Izjavil je, da od svoje vlade še ni dobil o incidentu nobenega poročila, ali da izjavila s svoje strani obžalovanje radi tega incidenta in da pričakuje, da bodo krivci pravočasno najdeni in strogo kaznovani.

PREPREČEN VPAD BOLGARSKIH ČETAŠEV.

Beograd, 4. julija. Danes opoldne je prejel naše notranje ministrstvo poročilo, da je skušal preiti na našo mejo oddelek bolgarskih komitašev. Vpad so pravočasno opazili naši obmejni stražniki in so o tem obvestili bližnje žandarmerijske postaje, ki so takoj obrazovale zasledovanje bolgarskih komitašev. V kratkem času je orožništvo izsledilo bolgarske komitaše, na kar se je pričela borba, ki je trajala dve uri. Komitaši so bili vrženi preko meje. Imeli so dva mrtva, ki sta ostala na našem teritoriju. Na naši strani je bil 1 orožnik lahko ranjen.

LIGA ZA SKUPNOST NARODOV ODBILA ZAhteve MANJŠIN.

Lyon, 3. julija. Odbor za narodnostne manjšine in pravna komisija sta se zopet bavila z vprašanjem narodnostnih manjšin. Po kratki debati, v kateri se je izkazala enodušnost med čehoslovsko, poljsko in rumunsko delegacijo, je predlagal angleški delegat, da se predlog manjšin odkaze posebni komisiji v predelavo, pri čemur se mora ustreči zahtevam in pripombam večinskih narodov. Definitivno besedilo bo predloženo prihodnjemu zasedanju. Angleški predlog je bil soglasno sprejet. Pravna komisija in komisija za narodnostne manjšine sta prejeli poziv, da se sestavi posebna podkomisija, ki naj izdela nov predlog in katere se naj udeležijo zastopniki večinskih narodov, zlasti Jugoslavije, ki v Lyonu ni bila zastopana.

DAWESOV NAČRT STOPI V VELJAVO 1. DECEMBRA.

London, 4. julija. V poučenih krogih se upa, da bi mogel v slučaju ugodnega poteka londonske konference stopiti Dawesov načrt že 1. decembra v veljavo. Kó stopi načrt v veljavo, dobi Nemčija posojilo v znesku 40 milijonov funtov.

NOVA ZAVEZNIŠKA KONFERENCA V WASHINGTONU.

Berlin, 4. julija. Predsednik Coolidge je sprejel danes ameriškega poslanika v Berlinu in imel z njim daljši sestanek, kateremu je prisostvoval tudi general Dawes. Danes se nadaljuje pogovori s podtajnikom Hughesom. V glavnem se bo razpravljalo, pod katerimi pogoji bi bil mogoč sestanek vseh na reparacijah zainteresiranih držav. Stališče Amerike se more v tem ožiru označiti sledeče: Zavezniki in Nemčija morajo svoje karte odkrito položiti in potem upajo washingtonski krogi, da pride na londonski konferenci do jasnosti.

IZMIŠLJOTINE VLADE CANKOVA.

Beograd, 4. julija. Danes je objavilo predsedništvo bolgarske zamejne zemljoradniške stranke sledeče: Nekateri listi, ki so blizu sofijski vladi, poročajo popolnoma tendenciozno zavite vesti, da je šef bolgarske emigracije v Jugoslaviji Aleksander Obov, bivši minister Stambolijskega kabineta, odpotoval v Moskvo. Predsedstvo izjavlja, da je vse to le izmišljotina Cankovih agentov. Cankov in njegova kompanija zelo dobro vedo, da se nahaja Obov ves čas v Češkoslovaški, kamor je bilo ravno te dni poslano s strani Cankova nekaj ljudi, da Obova ubijejo ali ga vsaj onemogočijo. Zato pisanje, da je odšel v Moskvo. Ta laž popolnoma odkriva perfidno mentaliteto sofijske vlade.

NAŠA JAVNOST PROTI BLAIROVEM POSOJILU.

Beograd, 4. julija. V tisku se razvija ostra kampanja proti Blairrovemu posojilu. Nekoliko delegatov, agentov Blairrove skupine je skušalo doseči nadaljevanje pogajanj. Njihov trud je bil brezuspešen.

Borzna poročila.

Zagreb, 4. julija. Devize: Curih 14.835—14.925, Pariz 425—430, New York 83.25—84.25, London 362—365, Milan 356.70—359.70, Dunaj 0.1173—0.1193, Valute: New York 82.50—83.50, Pariz 243—246. Curih, 4. julija. Beograd 6.65, New York 561.50, London 24.30, Pariz 28.55, Milan 24.05, Berlin 1.34, Amsterdam 211.50, Dunaj 0.00791, Pariz 16.50. Trst, 4. julija. (Predborza.) Beograd 27.90—28, London 101.10—101.15, Pariz 86.30—86.80. Beograd, 4. julija. Dunaj 11.80, Pariz 430, Praga 246.4—47, London 361.4—374, New York 82.75—83.75, Milano 84.604, Curih 1485—52.

Anton Lajovic:

Internacionalni glasbeni festival v Pragi 1924.

V.

(Alojz Haba in četrttónska muzika. — Češka državna umetno-kulturna politika. — Nemško-židovska glasba. — Maurice Ravel.)

Posebne vrste privlačnosti je imelo predavanje češkega skladatelja Alojza Haba o četrttónski glasbi. Haba je še mlad mož, (rojen 1. 1893), Schreckerjev učenec. Napravil si je med Nemci veljavno ime zlasti s svojimi četrttónskimi skladbami. Napisal je že nekaj godalnih kvartetov in klavirskih stvari, pri katerih uporablja v harmoniji in melodiki četrttónske tone. Kot predavatelj govori vsebinsko sicer mirno in nekako znanstveno, način njegovega predavanja pa je prav oni fanatičnega propagatorja ideja, ki ga je obsedla. Njegovo naziranje na muziko je karakterizirano z močnim intelektualizmom. On snatra, da so vsi tonski sistemi ustvaritve človeškega duha, vsi kažejo upliv intelekta na materijo. Kakor se v šoli učenci, tako modruje Haba, mukoma naučijo in privadijo, da zadevajo poltone, tako ni videti nikakega zadržka, da se ne bi jednako naučili tudi četrttónskih tonov. Zakaj ustvaritelji četrttónskih tonov je na enak način tudi sam intelekt.

Z odkritjem četrttónske muzike pa misli Haba, da je prišla tudi doba, v kateri bo treba misliti, da se z železno konsekvenco zavrejo tudi vse oblike muziciranja, kakor jih je ustvarila celotonska in poltónska glasba, ki se je že preživela in dozorela za pogin. Treba torej zavreči stare vrste melodiko, zlasti njeno periodičnost, zavreči tudi vse dosedanje glasbene oblike raznih rónov in sonat zavreči stare tonalitete in najti novega izraza v atonalnosti, brez-motivnosti in amorfnosti. Dasi se po izvajanjih Haba zdi, kot da je njegovo razmerje do četrttónske glasbe čisto intelektualno, je vendar zanimivo, da je Haba kot sam pripoveduje prišel na idejo četrttónske glasbe, ko je v svojih mladeniških letih poslušal v domači moravski vasi narodno petje, ki je v vseh-leh speli cel ton poznatno višje intoniralo in v resnih pesmih pa poznatno nižje, vsled česar se je Habin svet melodičnih predstav bistveno razširil. Haba je napisal tudi že teoretično knjigo o četrttónski glasbi, katera v kratkem izide, če že ni izšla, v dunajski Univerzalni ediciji. Po dolgotrajnem (ker v nemškem jeziku ponavljanem) dasi zanimivem predavanju Haba, je češki pianist Heřman podal na posebnem klavirju praktične vzglede četrttónske muzike.

Ta klavir je zgradila po navodilih Haba klavirska tverka Förster v Gerogswalde. Klavir je zgrajen tako, da je nad navadnim klavirjem tik nad metalnim ogradjem na katerega so napete strune postavljeno v škatli drugo ograjenje, ki ima natančno toliko strun, kakor spodnje in ki je od spodnjega različno samo v tem, da so strune vrhne ograjene ugašene vse za četrto tono višje, kakor pa strune spodnjega ograjenja. Klavir pa ima tri klaviature in sicer tako, da so druga za drugo in sicer samo prav neznatno vzdignjene vsaka zadnja nad prednjo. Najsprednja klaviatura je normalna klaviatura za spodnjestransko ograjenje. Druga klaviatura igra le na strune zgornjega strunskoga ograjenja in je nasproti prvi klaviaturi za polovico tipke na stran premaknjena. Tretja klaviatura pa je postavljena zopet samo za spodnjestransko ograjenje in igra prav tako kakor prva klaviatura, postavljena je torej samo iz tehničnih razlogov lažje igrivost.

Pianist Heřman je igral kos iz Habove klavirske suíte, od katere stvari pa sem imel utis, da je komponirana, da pokaže eksistenco četrttónskih harmoničnih zvez in pa porabnost Försterjevega klavirja. Ni me mogla prepričati, da je izrasla iz izrazne potrebe komponistov. Potem je zaigral Heřman tudi nekaj svojih kompozicij, ki pa so brez vsake pretenzije in hočejo le pokazati razne zvočne možnosti četrttónskega klavirja.

Nehvaležno bi bilo prorokovati o bodočnosti četrttónske glasbe in v zvezi s tem o pomembnosti Försterjevega četrttónskega klavirja. Zdi se mi pa vsaj že pri sedanjem stanju glasbe, da je ta klavir poklical igrati prav zanimivo hlogo kot orkestralna barva, ker bi po mojih mislih tam, kjer je moderna glasba začela z velikim uspehom uporabljati kot orkestralno barvo razne harmonične preliva, lahko orkestru pomagal do sedaj nepoznatih čarobnih barvnih oscilacij in mu dal naravnost žrzujoče in fluorescentne barve. Porabljen pa bi bil tudi kot melodičen instrument, zlasti v melodijah, ki izvirajo iz orijentalne muzike.

Klavir, na katerem je Haba demonstriral svojo teorijo je last praškega državnega konservatorija in z njim razpolaga pianist Heřman, ki je profesor na konservatoriju. Nabava tega klavirja, ki je prvi svoje vrste, je bila možna le vsled munificence države in vsled osebnega darila prezidenta Masaryka. Zanimanje češke države za

glasbeno življenje se je tu prav lepo pokazalo in sicer ne kot izjema, temveč kot trajna smernica češke državne glasbene politike. Kakor so Čehi na vseh poljih javnega in zlasti državnega življenja izredno agilni — zadostuje pogled na njihovo uspešno finančno politiko in zunanjo politiko — nič manj niso agilni v svoji glasbeni politiki. Že pred štirimi leti so z zakonom ustvarili institut, ki ga menda nima nobena država na svetu, namreč institut javnih glasbenih knjižnic, ki so obligatorne za vsa mesta v državi. Ministrstvo za prosveto je z odredbo predpisalo minimum glasbenih del, katera mora imeti vsaka knjižnica. Vse mestne občine so se razdelile v tri kategorije malih, srednjih in velikih mest. Vsaki kategoriji se je predpisal poseben minimum del. Mala mesta morajo imeti v svoji knjižnici vsa češka dela in nekaj tujerodne klasične literature; srednja mesta vsa češka literatura in obsežnejšo tujerodno literaturo; velika mesta pa morajo imeti poleg vse češke tudi vsa pomembnejša svetovna glasbena dela. Glasbeni oddelek ministrstva pod agilnim vodstvom dr. Brambergerja je organiziral vse glasbeno šolstvo po celi državi in je poskrbel za vedno boljši nivo glasbenega življenja s tem, da so se za ona, ki hočejo voditi samostojne glasbene šole predpisali posebno strogi izpiti. Češka država je ustvarila dva državna konservatorija v Brnu in Pragi, kateremu bo menda kmalu sledil tretji: slovaški v Bratislavi. Poleg tega subvencionira država celo vrsto glasbenih šol. Zanimivo je, da na Češkem niti eno gledališče ni podržavljeno. Glede podržavljenosti so se sivočas vršile množestvene ankete, ki so pa vse prišle do zaključka, da oblike podržavljenja ni smatrati za koristno glediščem.

Na konec festivala so praški Nemci postavili svoje novitete. Kot sem že omenil v enem prejšnjih člankov, so postavili na program same židovske stvari: Gustava Mahlerja deseto simfonijo, Aleksandra Zemlinskega lirično simfonijo, Arnolda Schönberga »Pričakovanje« in pa M. Ravela L'heure espagnole. Mahlerjeva simfonija je izpadla, mesto nje so igrali v prvem koncertu dva Bachova preludija v jako lepi instrumentaciji Schönbergovi, ki je osebo dirigiral. Nato je sledila pod osebnim skladateljevim vodstvom lirčna simfonija Zemlinskega, delo, ki je uporabljalo sedem pesmi Rabindranata Tagoreja in jih povezovalo v en šopek. Zemlinskega glasba je prav melodična in v kompozitorni tehniki stoji med R. Straussom in Schönbergom.

Zanimivejši je monodram Schönbergov, s katerim je hotel pokazati, da takozvano »dejanje« ni potrebno za dramatičnost. V glasbenem pogledu je njegovo delo produkt ekspresionizma, temelječega na principu atonalnosti. Vodstvo glasov je popolnoma individualizirano in v posledici tega nastaja harmonika, ki se zdi jako drzna in izven dosedanjih predstav o harmoniki. Pri njej se ne more več govoriti o disonancah, ker te imajo za eksistenčno predpostavbo pojem konsonance. Schönberg v tem delu zametava tudi vsako motiviko, melodičen drobec nastopi in izgine za vedno. Na ta način dobiva njegova glasba popolnoma amorfen značaj. Nehote se človeku asociira misel na usodo Židov, ki so med drugimi narodi, povsem atomizirani in narodno popolnoma amorfnost verna, če tudi le samo instinktivna slika židovske razbite duše. Schönbergovo delo je sicer z veliko spretnostjo podržavljeno dramatične momente in je po naravnosti izredni igralski moči pevke Gutheil - Schoder prišlo v reprodukciji do gotovo najvišjega izraza, kakršnega je bilo sploh sposobno in vendar je zapustilo samo utis interesantnosti.

Ravelova komična opera »Španska ura« ima snov, ki bi mogla biti vzeta iz Boccaccia. Ravel je to snov odel z deloma ironično, deloma graciozno sentimentalno glasbo prelivajočo se v dražestnih orkestralnih barvah. Glasbeni višek pa je dosegel v epilogu, kjer stopijo končno vsi akterji pred zastor in podobno kot v Cankarjevi stvari »Pohujšanje v dolini Sentflorijanski« ironično obdelavajo ravnokar izvajano dogodivščino.

Drobne vesti.

Italijanski prostozidarski škotskega rita so poslali vsem ložam okrožnic, ki se izreka za sporazum in spoštovanje zakonov. Okrožnica nadalje obsoja vsako nasilje. V Pariz je prišel angleški minister dela Tom Shaw in konferiral z nekaterimi francoskimi ministri o čimprejšnji izvršitvi walsingtonske delovne konvencije. Na mednarodni razstavi v Benetkah je bilo tekom dveh mesecev prodanih za 1 milijon 200.000 lir raznih umetnin. Te vsote ni dosegla po vojni nobena druga mednarodna razstava.

Paul Painlevé.

Painlevé je bil znana osebnost še predno se je posvetil politični karieri. On je izvrsten matematik, s politiko se je pričel pečati kot profesor na politehnik. Mnogo se je zanimal za »Ligo za človeške pravice«, do vodilne politične vloge pa je prišel 1. 1917. Imenovan je bil za vojnega ministra in si je pridobil kot tak velikanske zasluge. Nacionalisti ga niso marali, ker ni dopustil generalu Nivellu napada za razbremenitev fronte. Tega pa ni dopustil, ker je bil proti nepotrebnemu prelivanju krvi. Septembra 1917. je postal ministrski predsednik. Novembra je padel, nasledil ga je Clemenceau. Painlevé je mož, ki je radi svojega poštenega značaja splošno priljubljen. Pri volitvah za predsednika republike je propadel s 309 glasovi proti 535, ki jih je dobil njegov protikandidat Doumergue. Painlevé pripada levčarskim radikalcem, ki so dali Franciji že nebroj sposobnih državnikov.

Slovanski svet.

BOLGARSKA.

Propadanje gospodarstva. Novi režim vlada že tako dolgo, da se mora o njegovi sposobnosti za gospodarsko politiko izreči utemeljeno sodbo. Treba pripomniti, da vlada v vseh gospodarskih krogih Bolgarske skrajno nezadovoljstvo z novim režimom. Res je, da ni bilo trgovini in industriji za časa Stamboliškega z rožicami poslano, ker je pač Stamboliški dosledno zastopal agrarno politiko. Toda na eni strani je s tem dosegel aktivno trgovsko bilanco in ureditev bolgarske valute, na drugi strani pa je skrbela tujina, da je dovolila Bolgarski posojilo, da je bila gospodarska politika Stamboliškega dobra. Zaupnik tujih upnikov je bil pravzaprav finančni minister Stamboliškega, ki sicer za finance ni imel nobenega pravega strokovnjaka. Z zavladanjem novega režima se je vse izpremenilo. Tudi Cankovova vlada nima nobenega finančnika, poleg tega pa so odpadale vse druge prednosti, ki jih je imela vlada Stamboliškega. Predvsem nima novi režim nobenega sigurnega finančnega načrta in se poslužuje samo polovičarskih odred. V sedanjem času trpi Bolgarska silno pomanjkanje denarja. Po ukazu evropskih upnikov ne sme imeti Bolgarska več bankovcev ko za 5.200 milijonov levov. Ker je manjkalo denarja, je odredila vlada zamenjavo vseh starih bankovcev z novimi. Vlada je upala, da bo nedej vseh bankovcev zamenjani in da bo na ta način naredila dober dobiček. V resnici je tudi zaslužila 100 milijonov levov, kolikor ni bilo bankovcev zamenjanih, toda še večja je bila škoda, ki je nastala vsled nezaujanja do novega denarja. Ljudje niso hoteli več vlagati denarja v hranilnice in pomanjkanje denarja se je še stopnjevalo. Nato je vlada odredila, da sme izdati Narodna banka za 1000 milijonov levov starih bankovcev z oznabo »veljaven le za notranjost«. Bila je to čisto navadna inflacija, kajti tudi te bankovce bo treba enkrat plačati. Pomanjkanje gotovine je povzročilo narastek draginje in pa konkurence. Teh je danes na Bolgarskem toliko, kakor jih še ni bilo nikoli. Nezadovoljnost med gospodarskimi krogi je zato silno narasla in tudi meščanski krogi si vedno bolj žele prejšnji režim.

RUSIJA.

Težaven položaj učitelstva. Učitelj v Rusiji strada. Svojo borno plačo prejema neredno, včasih pa sploh ne. Na zborovanjih učitelstva se dostikrat sliši: »Učitelja nihče ne vzdržuje, on se vzdržuje sam.« V nekaterih gubernijah je učitelstvo na stopnji pastirja. Danes se hranj pri tem kmetu, jutri pri drugem in tako dalje, dokler ne obrede cele vasi. Šolske stavbe razpadajo. Šolskih pripomočkov ni, ker so predraga. Kakšno so razmere, kaže najlepše sledeče poročilo komisarijata za narodno prosveto: Kmetije so zbrali 50 pudov (800 kilogramov) rži. Učitelj je šel v mesto v trgovino, da kupi s temi pudmi šolske potrebščine. Pa cene so bile tako visoke, da ni mogel ničesar kupiti. Šel je na bazar in za 50 pudov rži je kupil ogromno bogastvo — 20 abecednikov. Ko so videli te obrabljene knjige kmetije, so pljunili in sedaj sploh ne dajo več za knjige. Draginja šolskih potrebščin je ogromna. Svinčnik velja 10 funtov kruha, abecednik 16 kil kruha in »Zgodovina« Pokrovskega (šolska knjiga) 48 kil kruha. In pri takih razmerah govori Krupskaja, sovjetski inkvizitor knjig, da bodo analfabetizem odpravili, katerega je dnevno več!

Nastrojene ruske vasi. Po naročilu Ljennina so pričeli komunisti z vsemi silami v vaseh propagirati komunizem. Kako slabo pa se jim posel obnaša, kaže najlepše poročilo, ki ga je podal komunistični vasiški agitator. Pri nas v 3-4 volostah (okrajih) Kijevske gubernije je do 60.000 kmetov. Od teh je v celem 10 komunistov. Kljub takim poraznim rezultatom pa hočejo komunisti na vsak način zavajevati rusko vas. Krupskaja je v ta namen predlagala, da se zboljša gnotni položaj učitelja in okrajnega agromona, da se tako pridobi vaško inteligenco. Njej pa so glasno oporekali takozvani vaški specialisti, ki so odločno izjavili, da je vsak tak poizkus brezuspešen, ker so vsi učitelji in agromoni proti komunistom in da se zato ne sme niti računati na to, da bi se jih moglo pridobiti. Zato raje stradajo!

K sestanku Male antante.

Nasprotniki Male antante so oznanili najmanj že dvajsetkrat njen konec. Kakor hitro se oglašajo kako važnejše vprašanje, že zadoni njihova škodoželjna prorokba: Sedaj bo Male antante konec. Tako se je zgodilo ob priliki dogovora naše vlade z Italijo, isto se je ponovilo ob sklepu italijansko-čehoslovaškega dogovora in ista pesem nam doni sedaj, ko naj rusko-rumunsko vprašanje pretirajo življenju mali antanti.

Kljub vsem tem prorokbam pa mala antanta živi in se razvija, zakaj njen obstoj je utemeljen v življenju njenih članic.

Predvsem ima mala antanta kot organizacija držav čisto konkretne cilje, ki so z jasnim pogodbami in vojaškimi zvezami točno ilkirani. Poleg tega pa skuša mala antanta najti skupno linijo tudi za vse one dogodke, ki se le indirektno tičejo njenih članic. Tako n. pr. ni bila čehoslovaška v balkanskih dogodkih niti najmanjše zainteresirana, vseeno pa je nanje reagirala. Zakaj zagotavljanje miru je glavna naloga male antante in že v tem je njen obstoj utemeljen.

Vsa ta vprašanja pa se naravno razmotirajo na rednih sestankih ministrov male antante. Na teh sestankih se razpravljajo pred vsem stvari, ki se tičejo direktno držav male antante, toda govori se tudi o reparacijah, skupnosti narodov in slično.

Sedanji sestanek se ne bo razlikoval od prejšnjih. Razlika bo morda le v tem, da se bo bolj povdarila enotnost male antante. V tem, da hočejo članice male antante svojo skupnost še bolj povdariti, je ravno vrednost male antante.

Zato so vsi glasovi o njenem razpadu neresni in tozadevna prorokovanja, zlasti nekaterih italijanskih žurnalistov, odkrivajo samo njihove cilje, za kar jim moramo biti le hvaležni, ker se s tem skupnost male antante še bolj utrdi.

Veliko raznih vprašanj je mala antanta že rešila. Sedaj stopa pred njo velika naloga obnove stikov z Rusijo. Če bo to vprašanje rešila mala antanta sama, ali pa v soglasju z zapadnimi demokracijami, še ni rešeno. Slednje pa je verjetno, ker so bili odnosi male antante in zapadnih veselih vedno najboljši.

Mala antanta je trdno zgrajena in življenja zmogljiva in to bo praški sestanek dokazal najjasneje.

Vprašanje bivših nemških zavodov.

Po osvobođenju so politični in državni interesi zahtevali, da se razna nemška bojna društva na našem severnem ozemlju razpuste, kar se je tudi zgodilo. Premoženje teh društev je bilo zaplenjeno in prevzeto v državno, oziroma občinsko upravo. Schulvereinske šole, kočje nemških planinskih društev itd. so se deloma prodale privatnikom, deloma pa našim narodnim društvom, da jih uporabijo v prvotni namen. Vprašanje teh stvari je torej že definitivno rešeno, ni pa še rešeno tudi vprašanje »Nemške hiše« v Celju in pa »Narodnega gledališča« v Mariboru. Radi teh dveh poslopij so Nemci skušali izvršiti razne transakcije ter napravili priziv na sodišče in tudi na samo centralno vlado v Beogradu.

Sodna razprava radi obeh omenjenih poslopij je sedaj prehodila že vse instance in ravno te dni je radi celjske »Nemške hiše« vrhovno sodišče v Zagrebu izreklo zadnjo besedo. Konfiskacija ostane v veljavi. Tako sodišče; ni pa še spregovorilo zadnje besede pristojno ministrstvo, pri katerem leže tozadevni akti že cela leta. Posledice tega zavlačevanja v Beogradu so, posebno kar se tiče poslopija našega mariborskega Narodnega gledališča, naravnost usodne.

Gledališko poslopije se nahaja v upravi mestne občine, je pa v zelo slabem stanju in potrebuje nujno popravila in renovacije. Posebno od, lože, balkon in parter naravnost kličejo po prenovitvi. Sedeži so obrabljeni, oguljeni in zaprašeni, oder izgeda zadaj kakor podrtja in poleg tega je pozimi v gledališču še preprih in se prostori radi popravljene naprave za centralno kurjavo sploh ne dajo ogreti. Občinstvo mora sedeti včasih v suknjah in plaščih, igralci pa naravnost zmrzujejo. Občina je izjavila že večkrat, da je pripravljena popolnoma renovirati vse gledališke prostore, preurediti in modernizirati oder in nabaviti tudi nove priprave in napeljave za centralno kurjavo, ne more pa tega storiti dokler ne ve, kakšna bo odločitev vlade radi lastništva poslopija.

Stališče občine je v tem oziru popolnoma pravilno, kajti milijonskih vsot vendar ne more zabiti v poslopije, o katerem še vedno ne ve, čigavo je pravzaprav. Ker so sedaj nemške pritožbe tako glede Celja, kakor tudi glede Maribora pri sodišču končno veljavno zavrnjene, bi bil torej že skrajni čas, da tudi vlada v Beogradu izreče svojo končno besedo, da bodo novi gospodarji lahko čimprej izvršili prepotrebna popravila in preureditve.

Iz strankarskega življenja.

Komunike mestnega odbora NRS. Na seji mestnega odbora v četrtek dne 3. t. m. se je prebralo pismo predsednika glavnega izvršnega odbora NRS g. Ljube Jovanovića, ki potrjuje reorganizacijo odbora in izvolitev g. dr. Vladimira Ravniharja za predsednika.

V tem pismu pozdravlja glavni odbor NRS slovenske radikale in pravi: »Glavni izvršni odbor je posebno raduje nad izvolitvijo Vašega in našega odličnega prijatelja g. dr. Ravniharja predsednikom mestnega odbora v Ljubljani. Po statutih naše stranke imajo mestni odbori onih mest, ki volijo svoje poslance, čim okrožnega odbora.

Osebnost g. dr. Ravniharja nam garantira, da bo nedavno izvršena lužnja Narodno-napredne stranke v Sloveniji z Narodno radikalno stranko rodila najboljše sadove in da se bo vera, s katero je stopilo vodstvo Narodno-napredne stranke v radikalno stranko, popolnoma uresničila. Pozdravljamo g. Ravniharja in mu želimo, da posveti predsednik radikalnega odbora sposobnosti, svojo poštenost in

ugled stranki v blagor celokupne domovine ter njegove in naše krasne Slovenije.

Z ozirom na pisanje demokratskega »Jutra« je delegat mestnega odbora pri glavnem odboru v Beogradu dr. Josip Ažman podal pismeno ostavko na svoje mesto, ker ne bi želel, da bi radi tega stranka utrpela kakšno škodo. Mestni odbor je odločno odbil napade »Jutra« kot popolnoma neosnovane, ter je enoglasno izrazil g. dr. Ažmanu popolno zaupanje.

Na to sta gg dr. Ravnihar in dr. Zupančič poročala o obisku odborovih delegatov pri g. ministrskem predsedniku Pašiću na Bledu ter sta sporočila vsa navedila za nadaljno borbo v korist države in naroda. Udeleženci se je, ki je bila polnoštevilno obiskana, so bili zelo zadovoljni z uspehom obiska pri g. Pašiću.

Kongres obrtnikov v Beogradu.

V soboto in nedeljo se je vršil v Beogradu kongres obrtnikov iz cele države. Iz poročila uprave je razvidno, da uprava ni mogla doseči vidnejših uspehov za pospeševanje obrti. Glavni vzrok je bila obstoječa denarna kriza. Dasi ravno uprava ni mogla doseči pri Narodni banki večjih kreditov, se ji je vendar posrečilo izposlovati vsaj kredite do 45.000 Din. Zakonski osnutek v obrtniški banki je že sprejet od zakonodajnega odbora. Vprašanje kronskih posojil iz lanskega leta je urejeno tako daleč, da se bo izvršilo izplačilo posojil v obligacijah vojne odškodnine. Poročilo uprave navaja dalje tudi korake, ki jih je uprava predvzela v varstvo interesov obrtnikov glede obrtno-prometnega obdavčenja.

Glede gospodarske zakonodaje je bila sprejeta resolucija, ki zahteva enoten obrtni zakon za celo kraljevino, dalje uzakonjenje državne obrtniške banke v Beogradu in pa zakon o zavarovanju obrtnikov. Sklenjeno je bilo tudi zaprositi ministrstvo socialne politike, da naj se pobirajo pristojbine za zavarovanje pomožnega delavstva mesečno in ne letno. Resolucija zahteva enakomerno obdavčenje vseh slojev prebivalstva, kajti danes je razvoj obrtništva radi davčne preobremenitve onemogočen. V komisijah za odmero naj bodo zastopani tudi obrtniki. V današnjih razmerah je 90 odstotkom obrtništva nemogoče izpolnjevati svoje davčne obveznosti, radi česar naj se revidira odmera davkov v letih 1920 do 1924 in naj se izvrši odmera odsej na podlagi dejanskega položaja in faktične davčne zmoglosti.

Na kongresu so razpravljali tudi o zaposljevanju vajencev, o obrtniški literaturi in o glasilu obrtnikov. Prihodnja konferenca bo v Vrhu.

Politične vesti.

— Opozicija računa s Pašićevim volilnim mandatom. Komentarje opozicijskega tiska v Zagrebu, da je zagotovljen volilni mandat Pašiću, so sprejeli v Beogradu popolnoma hladnokrvno. Cerarstvo opozicijski tisk v Beogradu povdarja, da so mogoči tudi drugi izhodi iz sedanje krize, je opozicija vendarle uverjena, da se bo rešila kriza z volilno vlado Pašića. Opozicija smatra, da mora biti telkom prihodnjega tedna pozvan Davidović na Bled. Radikalni naglašajo, da bi bilo to v tem slučaju poslednja konzultacija in da kralj ne bi prišel v tem slučaju v Beograd, temveč bi rešil krizo še za časa svojega bivanja na Bledu. Edinstvo, ki se opaja v zadnjih dneh v radikalnem klubu, daje Pašiću garancijo, da se ne more izvesti nobena kombinacija opozicije.

— Kumanudljeva prizadevanja. Telefonično nam poročajo, da piše današnji »Balkan« v članku »dr. Kumanud, agent makedonskivjuščih«, da je Kumanud pred nekoliko dnevi obiskal v Bitolju aretirane Makedonce-demokrate, njegove agitatorje, ki so poznani bolgarski špijoni in ubijalci našega življa. Tako delovanje bivšega ministra in politika ni dovoljeno. Toda Kumanudi mora imeti mandat, pa četudi s pomočjo Todoraa Aleksandrova in njegovih prijateljev.

— Ruski pogoji za dogovor z Japonsko. »Izvestija« stavijo sledeče pogoje, na katerih mora vztrajati Rusija pri bodočih pogajanjih z Japonsko: 1. Ker je vzpostavitev normalnih odnosov za obe državi enako važna, ne smejo Japonci zahtevati za priznanje nobenih kompenzacij. 2. Rusija je pripravljena dati razne koncesije, toda s stališča obsejstranskih koristi. 3. Japonska ne sme računati na koristne rešitve vprašanja dolgov, kakor Italija in Anglija. 4. Japonska ne sme staviti nobenih zahtev, ki jih tudi sama ne bi mogla sprejeti, če bi bila v položaju Rusije.

— Vzroki albanske revolucije. Kakor smo že poročali, se nahaja bivši predsednik albanske vlade Ahmed beg Zogu z nekaterimi svojimi pristaši v naši državi. O vzrokih revolucije v Albaniji je izjavil eden njegovih spremljevalcev, da je izzvala revolucijo v Albaniji Italija, da more sedaj v popolnoma neurejenih razmerah v kalnem ribariti. Vlada Ahmed beg Zogu z žala znanega načela »Balkan Balkancem«, kar pa Italiji nikakor ni bilo všeč, ker ji je krizalo njene načrte. Skušala je Ahmed bega podkupiti, da bi priznal italijanski protektorat nad Albanijo, kar pa je slednji zavrnul. Ker se je nagibala Albanija pod vladjo Ahmed bega tudi vedno odkritejša na stran Jugoslovije, je izzvala Italija s pomočjo plačanih agitatorjev nemire in nezadovoljstvo v državi. Ahmed begu bi ne bilo težko vzpostaviti reda, če bi pa več njegovih pristašev ne izdalo, nakaž se je moral umakniti. Že pri svojem prihodu v Beograd pa je izjavil, da je trdno uverjen, da se nova vlada v Albaniji nikakor ne bo mogla držati, ker so postale tudi sicer razmere dočeti neizvedljive.

Gospodarstvo.

Sport.

Naši atleti na Olimpijadi.

Vsled pomanjkanja denarja odposlje Jugoslavija na Olimpijado samo dva lahkoatleta in to Narančiča in Ferškovića. Našo težkoatletiko bosta zastopala N. Grbić, Zagreb (srednja A kategorija) in Stevan Nagy, Sombor (srednja B kategorija).

Wiener Sportklub igra v soboto in nedeljo v Zagrebu proti Građanskemu.

Dunajski Wacker pa gostuje iste dni v Beogradu, kjer nastopi proti BSK.

Novi svetovni rekordi.

Stari svetovni rekord iz l. 1911 v trošku Amerikana Ahearne s 15.41 je zboljal v Helsinkforsu Šved Rainis za 49 cm. Znan nemški sprinter Houben je dosegel v Kopenhagnu na 100 yrdov čas 9.5, ki je boljši od svetovnega rekorda. Radi precej močnega vetra, ki ga je imel Houben v hrbtu pa rezultat najbrže ne bo verificiran.

Dunajsko nogometno prvenstvo.

Tekmovanja za dunajsko nogometno prvenstvo se bližajo svojemu koncu. Z večerajšjo tekmo med Hakoah in Slovanom je izginila zadnja nejasnost v položaju prvenstvene tabele. Slovan je porazil Hakoah s 4 : 2 (2 : 2) ter s tem rešil svojo pozicijo v I. razredu. Hertha je vsled Slovanove zmage izgubljena ter pade v II. razr.

Tekma Amateure : WAF 5 : 1. (2 : 0) ni imela na položaj Amateurjev nič več vpliva, ker jim je vsled poraza Vienne po Wackerju prvenstvo itak že zagotovljeno. Amateure, ki so skozi 6 let igrali na drugem mestu prv. tabele vloga »prestolonaslednika« so slednjič dosegli mesto, ki jim je po svojem znanju in moči pripadalo že zdavnaj. Prvenstvena tabela I. razreda ima sedaj sledeče lice: 1. Amateure, 2. Viena, 3. W. S. K., 4. Rapid, 5. Simmering, 6. Hakoah, 7. Admir, 8. Wacker, 9. Slovan, 10. Hertha, 11. Ostmark, 12. WAF. Zadnji trije klubi: Hertha, Ostmark in WAF padejo v II. razred; v I. razred pa napredujejo samo dva in to WAC ter Rudolphshül, tako da bo prihodno sezono štela I. liga samo 11 klubov. Jutri se vršita še zadnji dve tekmi: Viena : Hertha in Simmering : Admir. Prva nima nobenega pomena, medtem ko povzroči druga lahko malo izpremembo placementu. V slučaju, da zmaga Admir nad Simmeringom, preide Admir Hakoah ter zasede 6. mesto, slednja pa pade na sedmo.

Turško olimpijsko moštvo je po končani Olimpijadi podvezelo turnejo po severnih deželah. V Revalu je porazilo reprezentanco Estonske 4 : 1, v Rigi pa reprezentanco Litve s 3 : 1.

Nove knjige.

Iz dni trpljenja, mladinski spisi od Andreja Rapeta, VIII. zvezek. Izdala in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena trdo vezani knjigi 15 Din. Andrej Rapet je podal naši mladini zopet nov dar za letošnje počitnice v obliki VIII. zvezka svojih mladinskih spisov. Knjigo izpolnjuje šest ljubkih povestic in sicer: Iz dni trpljenja, — Telovaditji jih je učil. — Kresnikovanje. — Na rastanku. — Druga mati. — Tiras. — Iz vseh odseva Rapetu lastno pripovedovanje, ki ga mladina ljubi zaradi zanimive napetosti. Po Rapetovih spisih rada sega mladina, kar je najboljša ocena in najboljša priporočila za njo.

Povest o svatbi kralja Jana, knjiga za male in velike otroke. V češčini spisal V. Riha. Prevedel Karel Pfišil. Izdala in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena elegantno vezani knjigi 16 Din. Povestice so kratke in mične, kakor jih otroci najraje čitajo. Knjiga jih obsega štirinajst. Že naslovi govore o njih vsebini: Kako so se sešli gostje v gorski krčmi. — Kovačeva pripovedka. — Povest matere kovačice. — Zupnikova pripovedka. — Kmetica pripoveduje, kako je Jan služil. — Upravnikova povest. — Svetnikova povest. — Lovčeva povest. — Židova pripovedka. — Novi gostje prihajajo. — Vodenikova povest. — Smrt pripoveduje, kako sta se srečala z Janom. — Skratova povest. — Krčmarjeva povest. — Priporočamo knjigo zlasti mladinskim knjižnicam in tudi podeželskim javnim ljudskim knjižnicam.

Sodišče.

DVA NAVIJALCA CEN.

Leopold H. in Antona G., oba trgovca, gostilničarja in posestnika v G. na Dolenjskem, sta hotela, kakor se zdi, obogatiti na stroške prijateljev »jeruša«. Občina, v kateri živita in izvršujeta svoj poklic, je namreč dne 1. junija t. l. naložila na špirotovo žganje občinsko doklado v znesku enega dinarja na liter. To priliko sta moža porabila in zvišala ceno tega žganja kar za dva dinarja in pol, oziroma za štiri dinarje pri litru.

Kot vzrok za to zvišanje navaja Leopold H. poleg uvedbe občinske doklade dejstvo, da so mu bili predpisani ob istem času tudi višji državni davki in višja taksa za obratovanje. Hotel je povišanje vseh teh bremen enostavno odpraviti na odjemalce špirotovega žganja. Pri tem pa je šel nekoliko predaleč.

Anton G. se izgovarja na županstvo. Župan je kriv, pravi, ker mu ni pravčasno javil visokosti nove občinske doklade. Pred cerkvijo je bilo razglašeno izprva samo to, da se uvede občinska doklada na

žganje, ni pa bila objavljena visokost doklade. Žato je zvišal ceno kar po lastnem prevdanku. Sploh pa po njegovem mnenju razglas pred cerkvijo ne zadostuje, temveč bi bila županova dolžnost, da obvesti njega še posebej pismenim potom!

Po zakonu o pobujanju draginje trgovec ne sme prodajati dražje kakor s 25 odstotnim čistim dobičkom. Ta znesek sta obdolženca prekoračila.

Sodba: Vsak 24 ur in 200 dinarjev globo.

Leopold H. s to sodbo ni zadovoljen. »Oh, gospod sodnik, pravi, »nkol se nisem bil zaprt: nark, tega pa ne... prosim, nardite sam na dnar!« — Sodnik ga pouči, da je to po zakonu nemogoče, toda Leopoldu H. »zapor kar u glavo ne gre,« zato vpraša sodnika, »koko b' se vender nardil, de mu ne b' blo treba sedet.« Sodnik ga pouči, da je to možno doseči edino le potom »milostne prošnje,« sicer mu je pa tudi še vsklie na razpolago, če misli, da ga bo deželno sodišče oprostilo, nakar prijavi obtoženec vsklie in pove, da bo obenem vložil glede zaporne kazni »milostno prošnjo na kralja«.

FANTOVSKA.

Dne 16. febr. so se stepli fantje iz Slivnice s fanti iz Velikega Mlačeva. Bili so se s koli po glavah, toda hušje nesreče ni bilo, zato se je boj drugi dan nadaljeval. Kakih deset Slivničanov je prišlo v Mlačevo pred Berlanovo gostilno. Vsi so imeli nože in kote v rokah. V gostilni so sedeli Mlačevci Franc Miklič, I. Piškur in še več drugih. Slivničan Rahne je zahteval Mikliča na razgovor pred gostilno. Miklič se je pozivu odzval. Začelo se je med njima prekanje zaradi batn, ki jih je dobil prejšnji dan Rahne. Rahne je hotel zvedeti, kdo mu jih je prejšnji dan naložil s kolom. Konec je bil ta, da je Miklič priznal, da mu je tudi on dal udarec s kolom po glavi, nakar je dejal Rahne: »Ti si mene enkrat s kolom, jaz bom pa tebe enkrat z roko,« pri tem je zamahnil z roko, v trenutku pa je dobil sunek z nožem v hrbet. Poškodba je bila precej težka; Rahne je 14 dni ležal in čuti še danes bolečine.

Kdo je storilec še ni dognano. Danes je sedel na zatočni klopi Franc Miklič, ki pa tudi Rahne sam je mnenja, da ga ni poškodoval Miklič, zakaj ta je stal v kritičnem trenutku pred in ne za njim. Sumi, da ga je sunil Piškur, ki je sedaj pri vojaki, in o katerem pravi, da je »hudo faulst; že večkrat je vzel doma nož od kruha in sov ven iz njim«.

V svrhu zaslišanja nadaljnih prič je bila obravnava preložena na nedoločen čas.

ČE PIJANEC NA STOPNICAH ZASPI.

I. I. se ga je meseca februarja enkrat v Šiški poštono navekel. Ko se je vračal v mesto, ga je vjela na cesti ploha. Stisnil se

je k zidu. Iz veže pa ga zagleda ženska usmiljenega srca ter ga povabi, naj gre rajše v hišo vedrit. I. I. se je vabilu odzval. Stopl je v vežo ter se vsedel na stopnice. Kmalu pa so ga premagali vinski duhovi in zaspal je. Ko se je prebudil, je opazil, da mu je bila med spanjem ukradena ura. Tativne sumljiva je gostilničarka L. M., zakaj ta je ponujala par ur pozneje ukradeno uro v Seidlovi gostilni gostom v nakup.

Zagovarja se s tem, da ni imela resnega namena, da bi prodala uro, temveč da jo je ponujala v nakup samo v šali, zakaj prodati je sploh ne sme, ker ni njena last. Neznani možki jo je pustil v njeni kuhinji, rekoč, da pride I. I. čez kake tri dni ponjo.

Priča A. H., eden izmed gostov, ki jim je obdolženka ponujala uro v nakup, izpove, da ponudbe ni smatraj resnim. Obdolženka je bila vinieta in je sploh »mal trapast«. Bila je tudi že v »norisnic«.

V svrhu zaslišanja nadaljnih prič je bila obravnava preložena.

To in ono.

Železniška zveza Mestre—Ljubljana. Goriški gospodarski krogi so spet enkrat pogreli vprašanje, ki je vzbudilo že precej oporenja in protestov od strani tržaškega poslovnega sveta. Na sestanku 22. t. m. so se izrekli za zgradbo dveh železniških prog: za železnico Sv. Lucija—Predil—Trbiž in za železnico progo Mestre—Cervinjan—Gorica—Ajdovščina—Logatec. Poslednja bi bila za naš življenjski pokrajine izredno velike važnosti. S to progo pa bi si nekoliko pomagla tudi Gorica, ki je izgubila s podreditvijo Vidmu vse svoje prejšnje blagostanje. Razumljivo je, da bi se s tem zmanjšal promet na progi Rakek—Postojna—Nabrežina—Trst na minimum. Čuditi se torej ne smemo, da nastopajo proti takim načrtom Tržačani. Svoječasno so med drugimi navedli kot razlog, da bi Trst izgubil svojo politično vlogo, ki jo ima za asimilacijo drugorodcev. To je bilo seveda še v času, ko so se domačini Italijani kar topili domovinske ljubazni, izgleda pa, da takrat ne uspejo. Patrijotsko navdušenje palagama pojema in goriški gospodarski krogi neprestano opozarjajo vlado na svoje gospodarsko propadanje. Omenimo naj tudi, da bi ne bilo slednje progo težko zgraditi. Bila je že procirana od bivše Avstrije in bi bila danes, da bi trajala vojna še nekaj časa, že gotova. Na ta način bi bila skrajšana pot med Jugoslavijo in Severno Italijo za 71 kilometrov.

14 letna deklica izgubljena. V vasi Lazarevac v Srbiji je pred par dnevi na skrivnostem način izgubljena 14 letna Natalija Pantelić. V Lazarevacu so na slovesen način praznovali Vidov dan. Natalija, hčerka enega najbogatejših kmetov v Lazarevacu, je za

svoja leta popolnoma dobro razvita deklica izredne lepote. Bila je znana radi svoje ga koketnega obnašanja. Baje je imela v vasi tudi več ljubzenskih razmerij, vsled česar je bila v šoli opetovano posvarjena. Slavnosti Vidovega dne se je udeležila tudi šolska mladina iz vasi. In, dasiravno so bili otroci pod največjo kontrolo, je Natalija nenadoma izginila iz srede svojih sošolk. Vsa enkrat izginila so ostala do sedaj brezpolozvedovanja so ostala do sedaj brezpolozvedovanja, da so jo uspešna. Nekateri pripovedujejo, da so jo videli na trgu z Hristovjem Mirkovičem, nenavadno čednim fantom iz vasi Trbušica. Natalija je bila v Hristovja zaljubljena. Ni izključeno, da je Mirkovič svojo ljubico skrivaj odpeljal. Njenega očeta je vest o izginuli hčerki zelo potrla in je vložil tožbo zoper šolskega učitelja, ker ne pazi dovolj na od staršev mu izročene otroke.

Za kratek čas.

Italijanska morala.

Fašist: Maestro! Na Goriškem, v Istri in na Reki smo pobili toliko Jugoslovencev, pa se nikoli ni nikomur ničesar zgodilo. Se daj pa je bil ubit ta kukavica od enega Matteottija in ti kaznuješ svoje najboljšije prijatelje.

Mussolini: Ne kaznujem vas zaradi tega, ker ste ubili Matteottija, temveč jaz vas kaznujem, ker ste se dali prijeti!

Najuplnejši mož.

— Kdo je v Jugoslaviji bolj vpliven, Radić ali Pašić.

— Vpliven je Radić in vpliven je Pašić, toda najbolj vpliven je Rade Pašić.

Kdaj pusti Pašić politiko?

Ko so očitali Pašiću njegovi nasprotniki, zakaj da ne zapusti politike in zakaj da ne prepusti svojega mesta v radikalni stranki drugemu, jim je Pašić odgovoril:

»Ovaj, deca, znaš. Samo to bi se hotel da oženim Nj. Vel. malega Petra in potem kakor bo odločila stranka. (iz »Kopriva«)

V vlak.

Sprevednik: Prosim karte. Pregledajte neko karto: »Ta karta ne velja.«

— Kako to? Kaj ne gre ta vlak v Maribor?

— Gre. Ampak to je brzovlak, vaša karta pa velja samo za poštni vlak.

— Pa recite, prosim, vlakovodil, da vozi malo počasneje.

Lastnik:

Konzorci »Narodnega Dnevnika«.

Glavni in odgovorni urednik:

Železnikar Aleksander.

Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.

Stopil je k mizi, ki jo je pred tolikimi leti napravil John Clayton in našel na njej dva pisma za Tarzana.

Eno pismo je pisala močna, moška roka, drugo pa ženska; to je bilo zapечатeno.

»Tu je dvoje pisem za vas, Tarzan,« je dejal in se obrnil k vratom; toda njegovega tovariša ni bilo več tam.

D'Arnot je šel ven, toda Tarzana ni bilo nikjer. Poklical ga je na glas — brez odgovora.

»Moj bog! Zapustil me je. Čutim tako. Vrnil se je v džunglo in me pustil samega.«

Potem se je spomnil Tarzanovega pogleda, ko sta našla kočjo prazno. Pogled ranjene srne.

Mož je bil najbrže globoko žaljen ali kaj? D'Arnot ni mogel razumeti.

Pogledal je krog sebe. Samota in strašni kraj sta mu vzela pogum. Tu poleg nevarne džungle živeti sam, in nikdar slišati človeškega glasu, v neprestanem strahu pred divjimi živalmi in še bolj divjnimi ljudmi — to je bilo strašno!

Medtem je hitel Tarzan proti vzhodu, nazaj k svojemu plemenu. Še nikdar ni potoval skozi drevje s tako nogo naglico. Čutil je, kakor bi hotel zbežati pred samim seboj, pred lastnimi mislimi, podoben splašeni vervečki, ki beži skozi gozd. Pa mu ni pomagalo, če je še tako hitel — svojih misli se ni otrešel.

Videl je pod seboj plazečo se levinjo, ki je šla v nasprotno smer. Proti koči gre, si je mislil Tarzan. Kako se bo d'Arnot ubranil levinje Sabor, ali gorile Bolgani, ali leva Nume ali strašnega Sheete? Tarzan se je ustavil.

»Kaj si Tarzan?« se je vprašal na glas. »Opica ali človek?« Če si opica, živi kakor opice, ki puste svojce poginiti v džungli, če se jim zahoče iti kam drugam. Če si pa človek, se moraš vrniti, da čuvaš sočloveka. Od svojca ne smeš ubežati, če je nekdo tvojega plemena ubežal od tebe.

D'Arnot je zaprl vrata. Bil je nervozen. Tudi tako pogumnega moža, kakor je bil on, je včasih strah v samoti. Nabasal je puško in jo položil blizu sebe.

Potem je šel k mizi in si ogledal nezapечатeno pismo, naslovljeno na Tarzana. Morda je obsegalo kakšno vest, da so njegovi ljudje le začasno zapustili obalo. Misli si je, da se mu ne more šteti v zlo, če odpre pismo. Bral je sledeče:

Tarzanul!

Zahvaljujemo se vam, da ste nam dovolili prebivati v svoji koči in žal nam je, da nismo imeli te radosti, da bi vas videli in se vam osebnostno zahvalili.

Pokvarili nismo ničesar, pač pa smo pustili razne stvari za vas, ki vam naj olajšajo bivanje v vašem samotnem domovju.

Če poznate čudnega, belega moža, ki je večkrat rešil naše življenje, mu izročite zahvalo za njegovo dobroto.

Cez eno uro se odpeljemo in se ne vrnemo nikdar več.

Bodite uverjeni vi in oni drugi prijatelj iz džungle, da vam bomo vedno hvaležni, za vse, kar ste nam tujcem izkazali dobrega na tej obali in da bi še veliko več storili za vas, če bi nam vi dali priliko, da bi vama obema vsaj deloma lahko povrnili važne dobrote.

Vaš

Wm. Cecil Clayton.

»Da se ne vrnemo nikdar več,« je jecljal d'Arnot in se z obrazom vrgel na posteljo.

Čez dobro uro je planil pokonci in prislunil. Ob vratih je nekdo šaril in jih poskušal odpreti.

D'Arnot je prijel puško in napel petelina. Zmračilo se je in v koči je bilo že temno; vendar d'Arnot videl, da se kljuka pregiba.

Častnik je čutil, da se mu ježe lasje.

Vrata so se počasi odprla in skozi ozko špranjo je bilo videti nekoga, ki je stal zunaj.

D'Arnot je meril na špranjo in — sprožil.

Izgubljeni zaklad.

Ko se je ekspedicija, ki je hotela rešiti d'Arnota, vrnila, je nameraval kapitan Dufraine kakor hitro mogoče odjadrati in vsi so bili s tem zadovoljni, razven Jane Porter.

»Ne,« je dejala, »ne grem z vami in tudi vi bi morali ostati, ker sta v džungli dva naša prijatelja, ki prideta nekoga dne, da bi nas videla. Vaš častnik, kapitan Dufraine, je eden in drugi je gozdni mož, ki je vsakemu spremljevalcu mojega očeta rešil življenje. Zapustil me je pred dvema dnevi na robu džungle, da je šel na pomoč mojemu očetu in mr. Claytону in je ostal v džungli, da reši d'Arnota; bodite prepričani, da je tako. Če bi prišel nepozno in bi ne mogel več pomagati poročniku, bi se že vrnil k nam. Dejstvo, da ga še ni, mi dokazuje, da je zadržan, ker je poročnik d'Arnot ranjen ali ker hiti za njegovimi preganjalci še bolj daleč, kakor je vas, ki so jo napadli mornarji.«

»Toda,« je ugovarjal kapitan, »uniformo ubogega d'Arnota in vse njegove stvari smo našli v vasi, mis Porter in črnci so bili zelo razburjeni, ko so jih izpraševali o usodi belega moža.«

»Gotovo, kapitan, toda izjavili niso, da je mrtev; kar se pa tiče njegove obleke in njegovih stvari je pa znano, da tudi civilizirani narodi odvezemajo svojim ujetnikom vse vrednosti, pa bodisi, da jih hočejo umoriti ali pa ne. Celo vojaki z mojega juga so oropali ne samo žive, pač pa tudi mrtve.«

»Morda, da so tudi vašega gozdnega moža divjaki ujeli in ubili,« je menil Dufraine.

Oglašajte v Nar. Dnevniku!

Gumi za cepljenje trt
Peronospora cevi, jamčeno novo blago kakor tudi vsi v to stroko spadajoči predmeti.
Zahtevajte cenike. **Važno za trgovce.**
Tovarniška zaloga:
Zdravko Kramjc - Cellje.

Najmodernejši trakovi, svila in modni nakiti
ravno kar dospelo v modni trgovini
T. EGER
LJUBLJANA
SV. PETRA CESTA 2

Popolnoma varno naložite denar v Ljubljansko posojilnico,
R. Z. Z. O. Z.
ki posluje v novoporejenih prostorih v Ljubljani, Mestni trg šte. 6.
Hranilne vloge in vloge na tek. račun brestuje po 8% do 10%, ter jih izplačuje takoj brez odpovedi. Večje vloge z odpo- vednim rokom obrestuje tudi višje po dogovoru.
Posojila daje le proti popolni varnosti proti vknjižbi na hiše in posvetva ter proti poroštvo. Daje tudi trgovske kredite ter sprejema ceslje in inkaso faktur.